

GUIA PER LA CASSERA, PREPARACIÓ Y CONSERVACIÓ DELS LEPIDÓPTERS

PER

D. SALVADOR MALUQUER Y NICOLAU

Preliminars

Aficionat desde molt petit als estudis d' Historia Natural y encara que tots els rams de tan bonica ciencia m' agradan per igual, haventme de dedicar per la forsa dels fets á estudis molt diferents, m' he concretat als Lepidópters, puig després del malhaurat Cuní, ningú més s' ha dedicat especialment á n' ells á Catalunya.

Tot estudi seriós deu vindrer precedit del reconeixement y classificació del objecte ó sér en que 's practica, si no 's vol que sia estéril y no porti á cap resultat prácticich: per aixó pera estudiar y fer l' Historia Natural de Catalunya, s' ha de comensar per cassar y recullir els sers naturals que poblan son territori y després classificarlos en col·lecció; y a'n aixó han de tendir els esforços d' aquells en que nostras ocupacions no 'ns permetin enfondirnos en estudis més seriosos, sense que 'ns fassi recular el calificatiu de coleccionadors de sabatas ab que ab olímpich y ridícul despreci 'ns designa qualque ignorant ab pretensions de sabi.

Fem nosaltres nostra vía sense preocuparnos d' ells, com en las nostras excursions, no 'ns preocupem al perseguir una papellona, del asquerós *geotrupes* qu' esclafém ab nostres peus; y si ab nostras modestas col·leccions podém contribuir ab una sola ratlla á escriurer l' Historia Natural de Catalunya ens donarém per satisfets, esperant que entremitj del material arreplegat hi trovin els verdaders sabis las riquesas naturals qu' enclou la nostra ben aymada Patria.

*
**

Si l' estudi dels insectes en general es ja atrayent y simpátich de sí, ¡quant mes no ho té d' esser el dels Lepidópters, aqueixos maravellosos y petits sers qual presecució fou la de-

licia de nostra infantesa, si 'ls considerém en sa rica varietat de formas y colors, interessants y misteriosas metamórfosis, y sabias lleys que regulan llur existencia!

En quant á l' utilitat de dits estudis, poch tenim de dir per ferla remarcar, els beneficis que l' industria treu de las especies sericigenas, els danys que altres causan al arbrat y á la Agricultura en general, com las *Lipanis dispar* L. *Bombix Neustria* L., *Pieris Brassicae* L., etc., etc., son ben coneguts de tothom perque nosaltres tinguém de regréuels.

El cos y l' esperit ne surten també beneficiats del estudi de l' Entomología, el primer, perque la cassera dels insectes suposa caminadas en ple aire, sota los raigs xardorosos y vivificants del sol, respirant á grans alenadas l' aire pur dels camps, ó 'l dels boscos saturat d' oxigen y aromes de pí. Ab las caminadas y 'l continuat pujar y baixar, els músculs adquireixen elasticitat, la sanch activa sa circulació, els pulmons funcionan ab regularitat, aixamplantse la cavitat torácica; el cervell reposa de sas diarias ocupacions, y la vista 's distreu, passant d' una flor á una papellona, ó contemplant las evolucions aéreas d' un Espía-dimonis, ó tractant d' aclarir las tenebras d' una mina hont s' ha amagat la cobdiciada papellona de nit... Y arribada l' hora del repós un són placévol y reparador posa terme á las fadigas de la jornada.

L' esperit no 'n surt menys beneficiat del estudi de la Naturalesa, puig al contemplar aquesta fins en sas més petites manifestacions, considerém la grandesa del Autor de tanta maravella y 'ns humiliém devant llur sabiduría infinita.

A fomentar y facilitar aquestos estudis va aquesta guia y 'm plau desde aquestas planas endreçar un tribut á la bona memoria y recort dels Srs. Antiga y Cuní, malhaurats entomólechs que la mort implacable arrebossá d' entremitj de nosaltres.

Dech fer constar mon agraphiment al meu venerat y molt estimat mestre Dr. Joan Cadevall y Diars á qui tant deu la Historia Natural catalana, y molt especialment la Botánica. Al distingit lepidopterólech D. Aurelio Vázquez Figuera, nat á Cádiz, qui posseheix una magnífica col·lecció palearctica,

havent descobert varias especies de Lepidópters propias del centre de la Península Ibérica, conseguint la ecclossió en sos terraris d' altres raríssimas y molt apreciadas. Dit senyor ab sa may prou alabada amabilitat me doná per escrit primerament, tota mena de noticias sobre la cassa, preparació y conservació de las papellonas y erugas, enviandme qualque utensili propi per aquestos objectes y que per mí era encara absolutament desconegut. Després durant la primavera de 1904 vaig tindrer el plaher de fer personalment sa coneixensa y d' acompanyarlo en varias escursions, en que d' ell aprenguí prácticament qualq'uns coneixements que m' han permés fer bonas casseras. Rebi, donchs, ma coral salutació.

CAPITOL I.

1.—*Lepidópters ó Papellonas.*

1.—Els Lepidópters ó Papellonas son insectes de metamórfossis completas, ab quatre ales de tel, recubertas en sas dos caras d' escatas petitas y de diferents colors, semblables á polsím farinós. Organs bucals compostos d' una trompa enrotllada en caragol y anomenada spiritrompa, situada entre dos palps cilíndrichs ó cónichs mes ó menys redressats, formats per tres articles insertats en un llabi fixo.

Dos antenas de forma variable y compostas d' un gran nombre d' articles.

Abdómen sense fibló. Individuus mascles y altres femellas.

Tots els Lepidópters provenen de larvas anomenadas erugas que 's diferencian de las dels altres ordres d' insectes en que jamay tenen més de setze potas, ni menys de deu.

El cap de las Papellonas es gros y móvil en extrém, recubert de pels y presentant á cada costat dos ulls voluminosos formats d' innumbrables facetas. Entremitj y al devant dels ulls hi van las antenas, que 's fan remarcar per sa gran llargaria. Generalment tenen la forma d' un fil ó d' una massa, devegadas son dentadas com una serra ó pectinadas com una pinta, essent remarcable que moltas vegadas las dents, bar-

betas ó puas sols se trovan en las antenas dels mascles, essent filiformes las de las femellas.

A la part ántero-inferior del cap hi ha la boca formada principalment per dos pessas representant las barras ó mandíbules, en qual part interior hi ha una canal y juntas las dos forman un canó ó tubo enrotllat en caragol que l' insecte projecta al fons de las corolas de las flors per xuclar el néctar de que 's nodreix. A sa base 's trovan dos palps més ó menys desenrotllats. Les altres pessas son sovint reduhidas á petites escatas.

El tórax está format per tres anells com en tots els insectes, pro aquestos en las Papellonas están soldats formant un sol cos anomenat *cosselet*.

Las alas son en nombre de quatre, y les anteriors, més robustes y triangulars, son les que jugan un paper mes important en lo vol. Las posteriors están en els Heterócers unidas á aquellas per medi de ganxets en forma d' am formant com una sola. Están formadas de tel prim reforzat per nerviacions contenint traqueas y nervis.

Las potas no son de tanta importancia en els Lepidópters com en els insectes d' altres ordres, ja que sols se 'n serveixen per quan están paradas; no 'n fan casi may ús per la progressió. En un gran nombre de genres (*Vanessa*, *Satyrus*, *Argynnis*, *Limenitis*), de sis potas normals sols ne restan quatre á conseqüencia de la atrofia ó de la desaparició complerta del primer parell.

Devegadas al agafar una papellona es freqüent veurer caurer les potes per ellas mateixes: aixó es un fenómeno anomenat *autotomia*, es á dir, l' insecte s' ha mutilat per ell mateix per escapar del seu perseguidor.

L' abdómen está format de set anells quitinosos units, els uns ab els altres, poguentse allargar com els tubos d' una ullera.

Las papellonas tenen una vida casi sempre curta; s' acoflan al poch temps de sortir de la crissátida, y aixó te lloch uns cops volant, y altres mentres están paradas. Els mascles moren desseguida, les femelles fins haver efectuat la punta.